

★ STAWFORDS DAGBÖCKER ★

Dagböckerna omfattar tiden från den 17 augusti 1795 till den 12 februari 1831.
De är fördelade på följande sätt:

Bok:	Period:	Arkiv-nummer:	Ursprungligt antal sidor i svensk översättning:
I	1795-08-17 - 1798-01-02	14	56 + 1 bilaga
II	1796-11-20 - 1807	13	19
III	1797-12-19 - 1801-12-28	2	132
IV	1802-01-04 - 1803-11-11	3	59
V	1803-11-16 - 1804-12-31	4	65
VI	1805-01-01 - 1806-12-19	5	79
VII	1807-01-10 - 1809-11-29	6	124 + 1 bilaga
VIII	1810-04-24 - 1820-01-26	7	209
IX	1820-01-01 - 1830-02-01	8	137
X	1830-01-07 - 1831-02-12	9	19 + 1 bilaga
XI	1808-07-10 - 1814-10-28	10	91 + 7 bilagor
XII	1817-01-01 - 1819-12-31	11	177
XIII	1820-01-01 - 1822-05-03	12	65

Dagböckerna är skrivna på engelska. Under 1940-talet gjordes en svensk översättning av bergsingenjör Axel Martin. Översättningen är på drygt 1.200 sidor. Både originalet och översättningen finns på mikrofilm. Sedan maj 2002 finns även alla dagböckerna på Internet under adressen www.hoganas.com/library.htm.

Bok I är en renskrivning dels av anteckningar som Stawford gjort under överresan från England till Sverige och under vistelsen i Göteborg och Bohuslän, dels av hans med nr 1 numrerade dagbok samt första dagarna i dagbok nr 2.

Bok II är ett sammandrag av och komplettering till Stawfords nr 1 - 5. Stawfords dagbok nr 1 har inte översatts, eftersom allt i den dagboken finns i bok I. (Arkivnumren 14 och 13 är inte Stawfords nummer)

Dagböckerna är till allra största delen förda av Thomas Stawford själv, men sonen John har fört böckerna XI och XII samt början av bok XIII. Sista delen av bok XIII är förd av brorsonen Robert. John Stawford har dessutom ett par gånger fört in anteckningarna i bok VIII.

Vid sidan av dagböckerna finns Thomas Stawfords särskilda korrespondens bevarad för åren 1820-1822 (ursprungligen 96 sidor) i Copy Book samt Stawfords Order Book (inkl. ordningsregler år 1800).

Personuppgifter	Född	Avliden	Ålder
Thomas Stawford	1766-12-15	1831-02-20	65
John Stawford	1789-11-19	1820-12-09	31
Robert Stawford	1794-01-30	1822-08-09	28

Bok X (arkivnr 9)

1830

7 januari (1830-01-07)

I dag återupptogs arbetet i kolgruvorna efter helgdagarna. Sedan jag sist skrev, den 26 förra månaden, hava vi hela tiden haft mycket sträng kyla och den mesta rimfrost, jag någonsin sett i Skåne. Mycken skada har tillfogats frukt- och andra träd genom att rimfrosten eller isen brutit av grenarna genom sin tyngd. - Den 4:e fortsatte vi avsänka vid Ryd, och hålla undan dagvattnet medelst kilning.

11 januari (1830-01-11)

Kylan fortsätter, men den 8:e steg termometern till + 3,8 grader och det har fallit en hel del snö, på några ställen har det kommit så mycket, att det förorsakar oss besvärligheter. Vi hade ett slädparti från Ryd, bestående av 12 slädar, några med 4 à 5 personer i varje. - Stannade 28 tums maskinen i går.

19 januari (1830-01-19)

I morse kl. 2 kunde schaktsänkarna rätt bra komma ned vid Ryd, sedan de så mycket som möjligt dämt undan dagvattnet. Detta arbete har varit mycket besvärligt, emedan plankorna voro så sura, men här funnos inga andra. Jag beräknar att kunna dämna bort ändå mera vatten medelst kilning, men huru detta än kommer att gå, hava vi dämt så mycket, att vi endast hava ca 23 tunnor i timmen, under det att vi förut hade 64 tunnor. Ingenting nytt vid den gamla gruvan. Vintern är fortfarande lika sträng med undantag av ett dygn, då en nordlig kultje bröt upp isen i Sundet, där är nu öppet vatten. Mycket snö har fallit nästan dagligen.

30 & 31 januari (1830-01-30/31)

Det är fortfarande lika sträng vinter som förut eller strängare. Det snöar mycket dagligen, och som vi under de sista 12 dagarna även haft storm, hava så gott som samtliga vägar blivit ofarbara. I morse vid soluppgången var det -14 grader.

1 februari (1830-02-01)

Som vädret är stormigt, var det nödvändigt att avbryta sänkningen vid Ryd, emedan linorna äro så isbelagda, att det är mycket farligt och opraktiskt att fortsätta. Schaktet är nere 11 $\frac{3}{4}$ famn från markytan, och vi få mellan 23 och 24 tunnor vatten per timme.

11 februari (1830-02-11)

Ända sedan den 7:e har jag varit mycket sjuk i rosfeber (erysipelas) och flussfeber, i synnerhet under 3 dagar, ehuru jag icke varit sängliggande. För övrigt ingenting nytt vid Gruvan. Det är fortfarande vinter, och den 7:e och 8:e omöjliggjorde en svår snöstorm all trafik på vägarna.

14 februari (1830-02-14)

Ingenting nytt. Vinden har under 2 - 3 dagar varit sydlig, sydvästlig och sydostlig, kylan fortfar, men den är icke så sträng. Från Astronomen Hill i Lund har jag fått en uppgift över huru mycket nederbörd som fallit där de sista 4 åren, nämligen:

1826	10,84 decimaltum	(269 mm)
1827	14,23 "	(348 mm)
1828	17,34 "	(430 mm)
1829	18,95 "	(470 mm)

1) Om vi räkna det kortaste avståndet, där jag genom många observationer vet, att vattnet mer eller mindre har förbindelse med Gruvan, få vi följande:

Från brunnarna i Ingelstråde till dem i Långaröds by öster om det stora diket hava vi en sida 8500 alnar, och den andra sidan 7200 alnar. Vi få sålunda $8500 \times 7200 = 61200000$ kvadratalnar $\times 4 = 24480000$ kvadratfot. Enligt uppgiften från Lund var regnmängden år 1826 10,84 decimaltum. Om decimalerna utelämnas föll sålunda över ovannämnda areal:

1826	269,280,000 kubikfot regn
1827	343,283,040 " "
1828	417,883,200 " "
	1030,446,260 kubikfot regn

eller i medeltal under dessa 3 år 341,482,080 kubikfot.

2) År 1829 föll över samma yta icke mindre än 463,892,000 kubikfot \therefore 341,482,080 = 122,402,800 kubikfot mera än vad som hade fallit i medeltal under de 3 föregående åren.

17 februari (1830-02-17)

I går och i synnerhet i dag har vinden blåst mycket hårt från VNV till SSV med töväder, och det vore bra, om det ville fortfara. Barometern har fallit mycket, visar på "starkt regn--" = 27 1/3 tum (740 mm.)

20 februari (1830-02-20)

Natten mellan den 17:e och 18:e frös det åter, och natten mellan den 18:e och 19:e föll snö. Så långt ögat kan nå till havs, synes endast snötäckt is, varför den danska kusten förefaller att vara alldeles inpå Höganäs.

23 februari (1830-02-23)

I dag föll åter snö, och vinden gick på e.m. över till nordostlig, och det blåste mycket kallt. För övrigt ingenting nytt.

24 februari (1830-02-24)

I morse visade termometern den lägsta temperaturen i vinter, nämligen - 18 grader och inte en vindfläkt.

26 februari (1830-02-26)

I dag är vädret mildt och vackert. Det började i går med sydlig vind, och i kväll regnar det ganska bra. Vinden sydlig.

3 mars (1830-03-03)

Natten mellan den 28:e förra månaden och 1:a dennes satte kylan åter in, och i morse visade termometern - 7 1/2 grad. För övrigt ingenting nytt. Marken är så översvämmad, att prästen och klockaren icke kunde komma till Viken, varför gudstjänsten måste inställas.

12 mars (1830-03-12)

Den 9:e var vädret mildt, och i förhoppning att det skall fortsätta att vara så började jag länshållningen i sänkschaktet vid Ryd. Mina förhoppningar hava icke gäckats, ty det är fortfarande mildt, men det är ännu icke läns. Det fattas ännu ca 3 ½ famn eller något mera.

21 mars (1830-03-21)

Natten till den 15:e började vi åter avsänka i den nya gruvan vid Ryd, som nu är nere 14 famnar. Vi taga nu upp samma kvantitet vatten, som när vi stannade, d.v.s. 23 à 24 tunnor per timme. För övrigt ingenting nytt. Några fartyg hava redan kommit fram till Sundet, men här är mycket is.

24 mars (1830-03-24)

I morse pressade vattnet så hårt på sänktrummans nedre del i den nya sänkgruvan vid Ryd, att den rubbades så mycket, att schaktsänkarna måste gå upp. Här är så mycket dagvatten, att marken är översvämmad.

27 mars (1830-03-27)

Vi hålla fortfarande på med att draga upp vatten, och i går och i dag börja vi avsänka litet. I dag på morgonen äro vi 1 famn nedanför träramen för kilning, och göra i ordning en pump så vi kunna reparera ramen.

3 april (1830-04-03)

I går kväll kommo schaktsänkarna ned på botten vid Ryd, sedan träramen fullständigt reparerats, och nu hava vi per skift om 3 timmar endast mellan 50 och 60 tunnor vatten. De sista 3 nätterna hava vi åter haft full vinter. Både i natt och natten mellan den 31 och 1 april har det fallit en hel del snö.

18 april (1830-04-18)

Inte nytt under hela den mellanliggande tiden. Vädret har varit regnigt och kallt och i högsta grad otrevligt, och vägarna äro så gott som ofarbara. Den 16:e begrovs Grevinnan Amelie Sparre, och då jag åkte dit (till Kulla Gunnarstorp), måste man ofta hoppa av och hålla i sidan av min stora vagn, fast den är ovanligt bred mellan hjulen. I dag på middagen mätte jag djupet i sänkschaktet, som befanns vara 15 famnar 2 fot från schaktskanten.

19 april (1830-04-19)

Under natten gav en del av det sandstensband, på vilket sänktrumman vilar, vika för det stora trycket av dagvattnet, som på grund av det ständiga regnandet står nästan upp till markytan. Vi fortsatte att reparera med timmerkilar, så länge vi kunde för det stigande vattnet i schaktet. Därefter började vi draga upp vatten, men trots att vi drogo ca 70 tunnor per timme eller mera, fortfor vattnet att stiga, men vi äro tvungna att fortsätta, till dess vi åter bliva herrar över detsamma.

24 april (1830-04-24)

I morse började vi åter avsänka vid Ryd, sedan vi dämt upp vattnet till där det var förut, men den 28:e steg det åter högre upp bakom sänktrumman, och vi hade 32 eller 33 tunnor per timme, men vi hoppas söndag morgon, kunna dämna upp medelst kilning. - I går och i dag kunna vi med full rätt kalla de första vårdagarna i år.

11 maj (1830-05-11)

Börja i dag med stora tunnor, och varje rymmande 95 gallons, och med 2 hästar i vandringen draga vi upp 22 à 23 tunnor per timme, men i brist på skjortor och ryggskin till schaktsänkarna äro endast 3 man nere på botten, men vi hoppas i morgon kunna hava 4 man nere.

20 maj (1830-05-20)

Som det i dag är Kristi Himmelfärdsdag, har inget arbete utförts. Den 19:e kl. 9 på morgonen stannade avsänkningen vid Ryd, emedan det var för mycket vatten att draga upp med hästvinden. Under nattens 12 timmar drogos 452 tunnor, var och en rymmande 2 svenska tunnor, och vi fingo endast upp 9 små tunnor eller ämbar med sten, varför vi nu måste vänta, tills Owens uppfordringsmaskin är färdig, såvida jag icke kan övertala dem att flytta 28 tums cylindermaskinen att avsänka med. När sedan schaktet är färdigt, skall maskinen användas till uppfordring av kol, ty den är kraftig nog för 2 korgar eller tunnor samtidigt. Denna maskin flyttades år 1802 från "D"-gruvan till Ryd. Då vi måste draga upp en 9 tums och en 16 tums pumpsats, stannade vi avsänkningen den 19:e oktober på morgonen, och samma dag gjorde vi allting i ordning för att draga upp pumprören, och den 21:a november voro schaktsänkarna tämligen bra i arbete på botten igen efter att hava dragit upp och åter satt ned alla pumprören. Den 16:e hade ett avtal träffats med schaktsänkarna och de andra arbetarna. Se journalen eller dagboken för år 1802!

24 maj (1830-05-24)

Direktör Charles af Uhr ankom hit i dag medförande Owens ritning över huset till uppfordringsmaskinen, som skall byggas färdigt före insättningen av maskinen, när den kommer hit, vilket beräknas ske i slutet av juni. - Ingenting nytt vid Gruvan, men folket klagar bittert över bristen på mjöl, de kunna icke mala sin spannmål tack vare att ångkvarnen stannat.

29 maj (1830-05-29)

Byggmästare Peters avreste härifrån till Göteborg och sade sig skola resa till Skottland. Jag skickade med honom några rader, som jag hade skrivit till Mr. Bald. En ny byggmästare från norra Sverige med namn Linstein har intagit hans plats. Han förefaller att vara en stadgad och habil man.

3 juni (1830-06-03)

I dag och i synnerhet på e.m. kan man tala om den första sommarliknande dagen, ty hittills har det varit kallt och blåsigt väder. På Direktör Charles af Uhrs önskan var jag i går tillsammans med honom uppe på taket till tegelugnens hus, varvid vi beslöto att taga ned den dubbla delen av detta onaturliga tak och sätta upp en skorsten av järnplåt, något som användes i dylika fall.

11 juni (1830-06-11)

I dag har det varit vackert väder, men ända sedan den 3:e har det varit kallt, blåsigt och otrevligt. Uppförandet av maskinhuset vid Ryd har emellertid gått framåt. För övrigt ingenting särskilt, men vi behöva hantlangare till murarna. Vi måste därför låta 10 kolhuggare arbeta ovan jord, och flera kolhuggare måste sättas in i stället för de pojkar, som efterhand flyttas över till fabriken för eldfast tegel och taktegel, något som är mycket olämpligt, ty de pojkar, som en gång vant sig vid att arbeta ovan jord och i synnerhet där de kunna arbeta under tak, gå aldrig frivilligt ned i en gruva igen och bliva totalt olämpliga som gruvarbetare. Det värsta av allt är emellertid, att vi äro rädda för att det skall bliva brist på kol No. 1 för att fylla marknadsbehovet, ty om vi icke kunna göra det, befara vi, att en ansökan lämnas in om nedsättning eller slopande av importtullen på engelska kol.

17 juni (1830-06-17)

I dag gingo gruvarbetarna och de 10 kolhuggare, som arbetat ovan jord, ned igen. För övrigt ingenting nytt. Med undantag av en dag hava vi haft kyla, blåst och regn snarare som i oktober eller november än i juni.

20 juni (1830-06-20)

Söndag. I går kom vevaxeln till eldfasta tegelbruksmaskinen hit för att ersätta den, som hade knäckts förra veckan och som hade tvenne stora blåsor i godset, vilka icke kunde upptäckas, förrän den hade gått av. Den nya axeln är mycket illa och klumpigt gjuten. Ihåligheter liknande honungskakor hava borrats bort och lagats med smidesjärnspinnar, såsom ofta göres med valsar. Jag skrev till Herr Dreilick, som äger gjuteriet, och bad honom komma ut antingen i dag eller tidigt i morgon bittida, ty i annat fall skulle han icke få betalt för axeln, som låg här till hans disposition. - Fortfarande kallt och blåsigt väder med regn varje dag. - Gjorde en skiss på 2 gjutjärnsringar, 4 fot 2 tum i diameter och 4 tum tjocka, ringbredden 2 tum, och lämnade den till Direktör Charles af Uhr, som skall låta gjuta ringarna uppåt landet.

24 juni (1830-06-24)

I går och i dag samt för övrigt hela veckan har det varit regnigt och blåsigt väder, som mera liknar Mårtensmäsas än Midsommar. Vi hava endast haft 3 dagar på hela halvåret, då vi icke behövt elda i kaminerna.

26 juni (1830-06-26)

I fabriken för eldfast tegel satte vi i dag in vevaxeln, och enligt överenskommelse den 24:e med Herr Dreilick skall han i stället för Rdr 50 Bco få Rdr 50 Rgs för densamma. - I dag är vädret vackert, och man kan verkligen tala om den första sommardagen i år. - Jag har denna vecka försökt att låta 53 tums cylindermaskinen gå med $\frac{1}{3}$ och även med $\frac{1}{4}$ gamla No. 2 kol blandade med nya och likaledes med flis eller No. 3, men som jag endast har en ångpanna i stället för 2, är det alldeles omöjligt att pumpa läns utan att använda uteslutande eller så gott som uteslutande nybrutna No. 2 kol, och detta är verkligen ingenting att förundra sig över, då man endast använder hälften av det beräknade antalet ångpannor.

8 juli (1830-07-08)

Den 29 förra månaden började jag och Mrs. S. att dricka vatten, som tidigt på morgonen hämtades från Hutta (Hulta?) mineralkälla, vilket i hög grad hindrat mig från att skriva. Vid Gruvan har ingenting särskilt nytt hänt, men ytterligare försök hava övertygat mig om att det icke är möjligt att med $\frac{1}{4}$ gamla kol blandade med nybrutna driva 53 tums cylindermaskinen så, att den kan hålla vattnet nere än mindre pumpa läns, om den icke får den andra, planerade ångpannan. - Vädret har under den här tiden varit mycket ombytligt. Den 27 förra månaden var det mycket kallt, och den 28 var det ett svårt åskväder, som nådde ända till Malmö. Med undantag av 2 dagar har det blåst mycket kallt, i synnerhet om nätterna.

19 juli (1830-07-19)

I morse avreste Direktör Charles af Uhr härifrån norrut, men han sade sig skola återkomma i mitten eller slutet av september, då många viktiga frågor beträffande arbetena vid Gruvan skola avgöras. - I morse kl. 6 var det + 15 grader och vid middagstiden + 19 grader. Började i dag att slå höet långt innan det var färdigt. - Vädret har varit kallt och vått hela sommaren med undantag av sammanlagt 8 dagar.

27 juli (1830-07-27)

Återkom i dag från Hälsingborg, där min Fru och jag varit sedan den 24:e. I början av denna vecka har det varit mycket kallt om nätterna, och den 24:e regnade det hela dagen utan uppehåll, men sedan dess har det varit vackert. Ingenting nytt från Gruvan eller koncernen. Byggmästaren Linstein från Södermanland avreste söndagen den 25 härifrån norrut, emedan det icke fanns tillräckligt med tegel här på platsen för att avsluta skorstenen, som skall muras upp ytterligare 16 à 17 alnar.

1 augusti (1830-08-01)

Söndag. Hela sista veckan har det varit vackert väder, och bönderna hava fått in mycket hö. Vid Gruvan stackade vi i går hö, i dag mellan 80 och 90 lass. Av Direktör Charles af Uhr hade jag fått i uppdrag att göra det på samma sätt, som jag gjorde år 1828, ty av det hö, som Inspektor Bailof hade stackat förra året, var 1/3 förstört, men i år har det gått vida bättre att skörda höet än det gjorde år 1828. Det har nämligen varit bra väder hela veckan ända tills i går kväll, då vi hade några åskskurar, men största delen av stacken var då redan provisoriskt täckt med plank för att den skulle få tillfälle att sätta sig något. Den 29:e lät jag Prins Oscar gruvan stå och satte folket att rensa kanalen ned till sjön.

5 augusti (1830-08-05)

Skrev till Mr. Owen i dag, att det fartyg, som hade ankommit från Hull med 7 av ångpannorna, var så litet, att inga lyftanordningar kunde anbringas på däck för lossning, varför fartyget måste gå vidare till Köpenhamn för att lossa dem därstädes, vilket förorsakar oss stora kostnader. Jag skrev även, att om de två 66 tums cylindrarna icke redan voro ombord på ett stort fartyg, skulle de sändas med ett, som icke låg djupare än 6 à 7 fot.

9 augusti (1830-08-09)

Ägarna hade sammanträde här i dag, endast 2 voro närvarande med undantag av Direktörerna.

19 augusti (1830-08-19)

I morse ankommo 3 av ångpannorna hit från Köpenhamn, bogserade av båtar, och på e.m. stodo vinschar färdiga att hala upp dem på stranden, och oaktat jag för över 3 månader sedan genom kontoret hade beställt 3 skeppspund hampa för tillverkning av gruvlinor, måste jag nu taga 2 linor från sänkschaktets hästvind och den ena av Prins Oscar, hade behövt båda två, men foder måste skickas ned till hästarna under jord. - Vid Gruvan ingenting nytt. Rensningen av kanalen är ännu icke avslutad. Som det regnar ungefär varannan dag, har ingenting av den utestående rågen kunnat köras in.

22 augusti (1830-08-22)

Söndag. Återkom från Hälsingborg, där jag har varit dels för Gruvans räkning (53 tums cylindermaskinen) och dels för att få tag i en modell till pumpkannor och ventiler till maskinen i taktegelbruket, men mitt huvudsakliga ärende var att till 17 tums pumpsatsen få tvenne pumpkannor och bottenventiler omgjutna, ty de hade blivit så dåligt gjutna, att jag var tvungen att skicka tillbaka dem såsom oanvändbara. När jag var i staden mottog jag ett meddelande att de i går hade skickat in halva kopplingsboxen till den horisontala axeln i tegelbruket. Den hade kommit från Åkers Bruk och satts tillsammans av Peters, som lagt papper mellan boxen och axeln, men detta hade arbetat sig loss så mycket, att axeln gick runt i boxen. Jag måste därför låta göra en ny modell för att gjuta ny axel. - Den 21:a kommo ytterligare 2 ångpannor i land. - Var vid gjuteriet för Gruvans räkning. Köpte 2 lispund hö till mina hästar för 12 skilling Riksgäld.

4 september (1830-09-04)

Söndag. Återkom i går från Hälsingborg, där jag har varit i privata affärer, och finner, att Lindh har fått alla 7 ångpannorna, d.v.s. de återstående 4, i land med folk från Prins Oscars schakt, där arbetet åter igångsattes den 31 förra månaden. Vi hålla på att reparera och förlänga ångpannan från ångkvarnen för att sätta in den vid 28 tums cylindermaskinen, som skall sättas i gång, emedan det har samlat sig så mycket vatten på grund av det ständiga regnandet.

13 september (1830-09-13)

I dag var jag nere och gick över största delen av bergrummet österut i Föreningen, fann det rensat och fint överallt samt kolen mycket hårda och bra i de stupande arbetsorterna. Kol har brutits i 8:e genomslaget från östra schaktsorten. Den 7:e dennes ankom Kaptén Svensson från Stockholm med de 2 ångmaskinerna för uppfordring av kol, och en byggmästare vid namn Forsberg ankom i går den 12:e för att börja sätta upp dem i morgon. Trots överenskommelsen med Owen att hava pumpmaskinerna färdiga i år, meddelar han mig, att så litet har blivit gjort vid dem, att han inte tror, att de skola kunna komma hit förrän vid denna tid nästa år. I vår vanskliga situation beträffande det kol, som skall brytas på de gamla brytningsplatserna, kommer detta att hava de mest vittgående följder. Jag ser därför icke någon annan utväg än att föreslå Direktörerna att låta sätta upp 53 tums cylindermaskinen vid det nya sänkschaktet och avsänka så långt ned vi kunna. Det är högst sannolikt, att vi med en

17 tums pumpsats skola kunna komma ned till övre kolen, varefter Owen kan bygga sin 66 tums cylindermaskin på samma plats och sätta ned 18 tums pumpsatsen. Detta går så mycket lättare att göra, som balansen ("bimmen") till 53:an har samma längd som Owens balans. Bäst av allt vore dock att beställa en maskin med 66 tums cylinder från England och då använda Ingenjörfirman Losh, Wilson & Bell i Newcastle, om denna firma godkänner Mr. Owens ångpannor, eller också någon annan ingenjörfirma.

20 september (1830-09-20)

Stannade i dag Föreningen för att sätta in reservångpannan och för att använda karlarna till att rulla upp ångpannorna från sjön. Gav order att tillverka en hästvind att passa för 74 tums Maskingruvan, men först skola vi försöka finna kol genom att avsänka ett schakt vid borrhål No. 77, och om det lyckas, sätta upp ångkvarnens maskin vid detta schakt för berguppföring. För att spara utgiften att lägga ny vagnväg, skola vi utföra transporten under jord och uppförda i Föreningen.

25 september (1830-09-25)

Efter 3 dagars arbete hava vi fått upp de 2 ångpannorna till uppföringsmaskinen vid Ryd, och de 5 andra, till pumpmaskinerna, hava förts över sandklitterna fram till stora landsvägen, varifrån de måste vidarebefordras antingen på slädar under vintern eller på vagnar under sommaren. De övriga 2 dagarna hava karlarna varit sysselsatta med att rensa kanalen. - Direktör Charles af Uhr kom hit den 21:a, och den 22:a kom även Greve Posse, då de tillsammans med mig besökte fabriken för eldfast tegel och följande dag gruvorna, smedjorna m.m. - Med undantag av 2 dagar hava vi haft ihållande regn, och natten mellan den 23:e och 24:e samt hela dagen den 24:e var det full storm. I morse den 25:e var himlen klar och vacker, men från kl. 8 regnade det i 3 timmar. - Direktör af Uhr försäkrar mig, att Owens båda pumpmaskiner skola vara här vid första öppet vatten i vår. Som följd härav få vi varken 53 tums maskinen eller en ny i stället för Owens, som vi behöva.

30 september (1830-09-30)

De 3 sista dagarna har vädret varit vackert, och en hel del korn och havre har körts in. Ingenting särskilt har hänt vid Gruvan. Måndagen den 27:e började vi sätta upp en handvinsch (jack) vid sänkschaktet No. 77 samt att förbygga runt överdelen av detsamma, vilket icke har blivit gjort tidigare, emedan vi endast borrar, men då det nu är fråga om ett sänkschakt, måste det förbyggas. Detta är det första arbete, som den av Mr. Robert Bald hitsända schaktsänkaren Wm Adamson utfört. Den 27:e och 28:e började vi lägga ut det miserabla järn, som kommit från Brevens Bruk (ägare Greve Ankarswärd) i närheten av Örebro, till spårväg. Det är -- tum brett och 1 tum tjockt, så hjulen få löpa på 1 tum i stället för 2 tum, som jag tidigare sett. I tvärsnitt se de ut sålunda: --- och i stället för nitar 3/8 tum tjocka och 3 1/2 tum långa med en vikt av 3,2 lod per styck användas skruvbultar med en vikt av 12 1/2 lod per styck. 4305 bultar hava använts, vikt ca 1713 skålpund à 12 skilling i st. för att om nitar använts hade vikten blivit högst 470 skålpund à 9 skilling. Bulten kostade ca Rdr 428 i st. för 89 för nitar.

15 oktober (1830-10-15)

Den 13:e började vi uppfordra vatten med hästvinden i förhoppning att kunna sätta ned träramar i sänkschaktet vid Ryd, men efter att hava försökt i 5 dagar att få läns (vi hade endast 6 hästar och mycket dagvatten), beordrades schaktsänkarna åter till kolbrytning, till dess Owens uppfodringsmaskin är färdig och timmermännen skulle göra bockställningen till pumpmaskinen färdig, så att vi skulle kunna få upp stativet till linskivan.

27 oktober (1830-10-27)

I dag på f.m. avreste Direktör Charles af Uhr härifrån till Brevfvens Bruk och Finspång, vilken senare plats han uppger som sin adress under ca 3 veckor eller längre och dit jag skulle kunna skriva till honom, så snart maskinen kommit i gång vid Ryd och vi kunna använda tunnor. - Ingenting nytt vid Gruvan. Vädret har varit anmärkningsvärt vackert de sista 14 dagarna. Det har dock blåst litet då och då, och i natt och i dag hava vi haft sydvästlig till västlig storm. - Den 17:e mottog jag ersättning för mina resor.

14 november (1830-11-14)

Återkom i dag från Hälsingborg, där jag varit sedan måndag e.m. den 8:e dels för att mitt hus skulle göras i ordning för vintern, men huvudsakligen för att få 2 delar till förbindelseröret vid 28 tums maskinen gjutna. Det fordrar stor uppmärksamhet att gjuta i sand, och gjutningen skall äga rum i dag på e.m.

21 november (1830-11-21)

Söndag. I går lades linorna på ångmaskinen vid Ryd. Herr Forsberg lät den vara i gång ett par timmar eller så den 13:e, och på onsdagen blev maskinens bromsinrättning färdig, men vädret har varit så stormigt och regnigt de sista dagarna, att inget arbete har kunnat utföras utomhus, varken med linskivestativet eller med något annat. Jag sade till Owens maskinist, att vi kl. 3 i e.m., efter sista gudstjänsten i Väsby, skulle sätta i gång maskinen med uppfodringsstunnor för att se, om den skulle visa sig lika reglerbar med elliptisk gångregulator som våra maskiner äro med ventiler. Vi kunna nu sätta schaktsänkarna till att börja med insättning av träramar - efter en tidsförlust för den beräknade utvinningen vid Ryd av 7 månader och just de sommarmånader, som äro så lämpliga för schaktsänkning. Mr. Owen hade lovat att maskinen skulle vara klar i slutet av april eller senast början av maj.

22 november (1830-11-22)

I dag på f.m. sattes uppfordringsmaskinen i gång vid Ryd, och den går bra, men den har hela dagen varit alldeles omöjlig att reglera, ty då tunnorna skola tömmas, är det nödvändigt att ögonblickligen stanna maskinen, men det kommer utan tvivel att gå bättre så småningom. Herr Forsberg medger, att den icke kan regleras så noggrant som våra maskiner med deras anordningar, ventiler och slider.

23 november (1830-11-23)

I vad som rör den nya maskinen har största delen av dagen varit lik gårdagen med undantag av en mindre reparation, men i morgon ämnar Herr Forsberg förlänga handspaken för maskinens manövrering, så att det om möjligt skall bliva litet lättare att utföra detta arbete, som en man nu icke kan stå ut med under 3 à 4 timmars tid. - Maskinen uppfordrar 100 tunnor per timme, men det är mycket dagvatten.

26 november (1830-11-26)

Maskinen sattes i gång i går morse och har gått hela natten. Den är avsevärt lättare att manövrera, men det erfordras 2 starka karlar att sköta eldningen och avlösa maskinisten varje skift i stället för att vid den gamla gruvan en pojke ensam kan sköta uppfordringen av vatten en hel dag.

30 november (1830-11-30)

Maskinen vid Ryd har de sista 4 dygnen varit i gång både dag och natt med undantag av då någonting gick sönder i schaktet: ibland var det tunnorna, men även låsanordningen och gejderna. Som vilken praktisk ingenjör som helst kan förstå, kan maskinen aldrig bliva så manövrerbar med slider som med de vanliga sidorören och 4 runda ventiler med handmanövrering i stället för den elliptiska rörelsen från en svänghjulsaxel, något som jag framhöll, då maskinen först kom hit, och detta kan icke Byggmästare Forsberg själv förneka, ehuru han gör det ganska ovilligt med hänsyn till sin chef Owen. Huru härmed än må förhålla sig, kommer det kanske att gå något bättre, när vi börja bryta kol, men det är säkert, att ingen människa med sunt förstånd vill riskera att gå ned eller upp med denna maskin, om man skall döma efter vad som hände kl. 4 i morse, oaktat en av våra bästa maskinister stod och skötte maskinen (den maskinist, som Owen skickat hit kunde inte alls sköta den). Tunnan grep tag i vattencisternen och lyfte den högt upp mot linskvorna, varefter cisternen föll rakt ned i schaktet. Vi höllo på med avsänkning och kunde med 2 hästar i hästvinden hålla vattnet nere, en gång till 17 famnar, men då detta hände var det 11 famnar ned till vattnet. Det var emellertid så lyckligt, att mannen, som tog in eller snarare tömde tunnorna, icke drogs ned i schaktet av cisternen, utan antingen kastades han baklänges in mot pumpmaskinshuset eller också kastade han sig instinktivt dit, varigenom han undkom med ringa skador i huvudet och på en hand. Som jag nu klart och tydligt såg, att det endast kostade slitage på linor och tunnor, daglöner och kol samt att vi riskerade karlarnas liv, gav jag order att stanna maskinen, till dess en 9 ½ tums pumpcylinder, pumprör och en V-formad svängarm blivit färdigställda varefter

vi skola göra ett nytt försök. - Den 3 december reste jag in till gjuteriet för att göra upp om dessa detaljer.

9 december (1830-12-09)

I morse kl. 10 sattes 28 tums cylindermaskinen i gång, och den går bra. Även ångmaskinen i taktegelbruket sattes i gång, och nu har även arbetet i lerkärlsfabriken börjat, sedan vi från cylinderbotten avlägsnat det järnkitt, som Arvidsson hade satt dit efter att hava rört till det enligt ett felaktigt recept, som han sade sig hava fått av Owens maskinist. Jag sade till honom, att om jag gjorde rätt, så skulle han få betala detta arbete, ty både han och Pryde hade för många år sedan fått de rätta proportionerna av järnfilspån etc. av mig. - Den 6:e återkom jag från Hälsingborg, där jag hade varit 3 dagar för att ordna med 9 ½ tums pumpcylindern och övriga delar till pumprören. - För övrigt ingenting nytt vid fabrikerna. Vädret är fortfarande mildt. Vinden OSO. Det har endast varit frost den 4, 5 och 6.

13 december (1830-12-13)

I går vid middagstiden började det regna och det fortsatte ända till i dag kl. 10. Jag gick själv och skickade ut folk att gå runt till Gruvans alla diken i alla väderstreck, men oaktagat det tidigare hade fallit en hel del regn, hade icke en kanna vatten runnit ut i diken. Följden är, att allt detta vatten måste hava sjunkit ned och sålunda måste pumpas upp av våra maskiner till enorma kostnader. Nu är marken uppodlad, förr när den endast var ängsmark gick allt vattnet i en ström eller som en bäck förbi Gästgivaregården och även ner om Major Grams trädgård.

14 december (1830-12-14)

I natt har det frusit ganska hårt, och litet snö har fallit för första gången i år. ONO storm hela natten. - I dag voro Greve Posse och Baron Gyllenstierna här och hade ett direktionssammanträde huvudsakligen an-gående Herr Bergers lerkärlsfabrik, och Greven och jag granskade beställningen från Kalmar på timmer till den planerade nya bryggan i hamnen. Pålarna skola levereras här senast nästkommande juli och så mycket av furkantimmer, som säljaren kan, men han måste förbinda sig att leverera det hela senast eller helst före nämnda tid år 1832.

17 december (1830-12-17)

De sista 3 dagarna har det frusit, men ej så hårt, och vinden har varit ONO. I dag lät jag mäta vattenhöjden i Hjelpen, vid Brors Backe och i borrhålet, som hade avsänkts öster om Hjelpen, där vi ännu icke kommit igenom grus och kvicksand. När maskinen sattes i gång, var det i Hjelpen på 6 famnar 6 tum och är nu på 11 famnar 3 tum. Det har sålunda sjunkit 4 famnar 9 tum, men man kan icke säga, att maskinen kommit riktigt i gång förrän i går, ty det har ständigt varit något att reparera, då den har stått så länge och rostat. Från i går kl. 10 f.m. till i

dag samma tid har vattnet sjunkit 2 famnar 1 tum. Vid Brors Backe har det sjunkit 11 tum och i borrhålet 7 tum. För övrigt ingenting nytt.

20 december (1830-12-20)

Hela natten och en del av f.m. har det blåst hårt från sydväst jämte stora mängder snö, som lagt sig i drivor i kanalen och dämt upp pumpvattnet, och som även diket från 28 tums maskinen var fullt med snö, måste jag stanna maskinen kl. 10, till dess snön hade bortskaffats, men nu kl. 12 är det töväder och mildt. Barometern har fallit till 27 fr. tum (731 mm). Vattnet i Hjelpen uppmättes i dag kl. 10 till 12 famnar 1 fot 6 tum. Det har sålunda under de 3 sista dagarna sjunkit 1 famn 1 fot 3 tum.

24 december (1830-12-24)

I går kl. 5 e.m. stannades 28 tums maskinen, dels emedan pumpkannen och bottenventilen började bliva dåliga och dels emedan vi icke få kol framkörda förrän i morgon kväll. Jag hade under alla förhållanden tänkt stanna maskinen för att lägga in nya vattenrännor. Inga kol kunna köras, förrän vagnvägen reparerats. När jag i dag rekvirerade timmer härför, 180 alnar, fick jag veta, att det icke finnes något, förrän det kommer från Småland. Vi hava nämligen lånat bort eller sålt allt timmer vi hade (inga små kvantiteter), både sågat och osågat, till danskar, som försöka få en nyligen strandad preussisk brigg flott här i närheten. - Då 28 tums maskinen stannades, var vattnet på 12 famnar 4 fot nere. - Håkansson, bokhållare för kol sålda landvägen, dog i dag på f.m. efter några få timmars svår sjukdom, men han har länge varit ytterligt klen och nervös. - Under den tid 28 tums cylindermaskinen har varit i gång, har vattnet sjunkit som följer: I Hjelpen, där maskinen står, 6 famnar 3 fot 6 tum, i borrhålet öster om Hjelpen 1 fot 8 tum, vid Brors Backe 2 fot 3 tum och vid Ryd 5 tum. Detta bevisar tydligt och klart, och vad jag så många gånger förut har sagt, att den gamla gruvan och de nya brytningsplatserna vid Ryd stå i intim förbindelse med varandra, eftersom den omvända konens sidolinje är längst från Hjelpen till Ryds schakt och det sålunda dröjer länge, innan vattnet sjunker i det senare. Detta är även ett säkert bevis för nyttan av att pumpa upp så mycket vatten som möjligt vid den gamla gruvan, ty varje praktisk fackman måste tydligt och klart inse, att ingen med sunt omdöme kommer någonsin att börja eller fortsätta att pumpa upp vatten från ett djup av 46, 48 eller 50 famnar, så länge han kan göra det från 20 à 30 famnars djup. Se härom i mina frågor och Mr. Watsons svar år 1824. - Beträffande Brors Backe maskingruva bröts där kol så länge vattnet kunde pumpas upp från 30 famnars djup, och sedan avsänktes där till samma djup som vid Ryd, varefter en ort drevs genom förkastningen i stigningen, emedan det var mycket kortare väg än om det kol, som ligger ovanför förkastningen åt norr, skulle hava utvunnits från Ryd. Trots utgiften för avsänkningen blev det mycket billigare, eftersom det icke var något vatten att pumpa upp. Ytterligare vittnesbörd härom äro avsänkningarna i schakten No. 8, 9 och 16.

27 december (1830-12-27)

Vädret har de 3 sista dagarna varit mycket vackert för årstiden med endast lätt frost med lite snö. - Vi reparera cisternerna och vattenrännorna i 28 tums cylindermaskinhuset samt sätta upp en hästvind (krabb) vid Ryd.

30 december (1830-12-30)

Lät i dag mäta vattnet i schakten vid 53 tums cylindermaskinen, 28 tums maskinen, i borrhålet, vid Brors Backe och i den gamla maskingruvan vid Ryd och fann, sedan 28 tums maskinen hade stått stilla 7 dagar, följande: Vid 53:an står vattnet 22 ½ famn från markytan, vid 28:an 9 famnar från markytan - det hade stigit 3 famnar 1 fot 6 tum - vid Brors Backe 3 tum, i borrhålet hade det sjunkit när 3 tum och vid Ryd stigit 2 tum. - Vackert väder knappast någon frost.

1831

7 januari (1831-01-7)

Sedan sista mätningen av vattnet den 30 förra månaden har det stigit i Hjelpen 1 famn 3 fot, vid Brors Backe 10 tum, vid Ryd 5 tum, men i borrhålet har det icke ändrat sig under tiden. Den 3 dennes började åter efter helgdagarna kolbrytningen i Prins Oscar och den 4 i Föreningen. För övrigt ingenting nytt. Arbetet vid Ryd går mycket långsamt dels på grund av helgdagarna, men ännu mer på grund av de korta dagarna, ty allt arbete utföres utomhus.

10 januari (1831-01-10)

I dag sattes 28 tums cylindermaskinen i gång. Vattnet i Hjelpen var nere 7 famnar 1 ½ fot och den 13:e 9 famnar 3 fot.

14 januari (1831-01-14)

Då jag i dag skickade efter repslagaren, fann jag, att han endast hade spunnit garnet, men icke slagit linorna till den övre pumpstångens block, ehuru både Killman och Kaptenen voro närvarande, då jag gav order, att de skulle var 4 tum, eller på order av Forsberg 3 eller 3 ½ tum. I senare fallet och om det icke var tid till att slå 4 tums linor, kunde jag använda 3 eller 3 ½ tums linor till 18 tums pumpsatsen och avsänka så mycket som möjligt med Owens ångmaskin.

16 januari (1831-01-16)

Söndag. I dag satte vi ned vad som var färdigt i går, nämligen pumpcylindern (vandningsstycket), det nedersta pumpröret, pumpröret med uttagsluckan för pumpkannen samt 4 pumprör till 11 tums pumsatsen, även så det pumprörsstycke, som sammanbinder pumprören med hylsor och tappar med dem; som äro försedda med flänsar. Detta förbindelsestycke kom från gjuteriet i dag kl. 12.

23 januari (1831-01-23)

Söndag. I förrgår kommo pumprören ned i botten vid Ryd, och i går fingo vi upp stativet till balansen. Oaktat det strider emot mina principer att arbeta på söndagarna, har jag, eftersom det är så långt lidet på året, i dag haft timmermännen i arbete. De hava gjort i ordning balansen och lagt in vevaxeln till den V-formade svängarmen. Gav order att stanna 28 tums maskinen kl. 8 i morse för att förlänga eldstadsrosterna för att kunna elda med endast gamla, lagrade kol No. 2. Kondensorns luftförbindningar skulle även tätas.

- Lätt frost hela veckan med huvudsakligen ostlig vind.

29 januari (1831-01-29)

Den 26:e på kvällen sattes Owens maskin i gång med en $9\frac{3}{4}$ tums pumpcylinder nere i botten, men jag lät stanna den igen, emedan balansstativet måste stagas. Detta arbete samt uppsättandet av den V-formade svängarmen var på grund av det stormiga vädret icke färdigt förrän i går kväll, då maskinen åter kom i gång och gick till kl. 3 i morse, då den åter stannade för att sätta fast lagret till svänghjulsaxeln, som Forsberg hade försummat att fälla ned i fotställningen, där den vevaxel sitter, som driver pumparna. Lagret fastsattes genom att fästa det säkert med 2 eckblock eller kilar. Vid 10 - 11-tiden sattes maskinen åter i gång. - Den 27:e kl. 9 e.m. stannade 28 tums maskinen, då det i Hjelpen var 9 fot 4 tum ned till vattnet, och under de $3\frac{1}{2}$ dagar maskinen har stått, har vattnet vid Ryd och Brors Backe stigit på vardera stället, men i borrhålet kunde det icke mätas till följd av is. - I går var det den kallaste dagen i vinter, nämligen - 16 grader. På kvällen och i morse var det - 12,5 grader.

Anm.: I kanten står följande anteckning: Den 27:e kl. 9 e.m. sattes 28 tums maskinen åter i gång. I går gjorde den 16 á 17 slag i minuten med endast gamla kol, och i dag, då vi hava nya kol, gör den 18 slag.

8 februari (1831-02 -8)

I morse kl. 9 kommo schaktsänkarna ned på botten och ganska bra i gång med arbetet. Maskinen går nu stadigt, då det icke är någon luft i pumprören. Då den stannar, vilket den måste göra, när den pressar vattnet nedåt, vilket den på vägen nedåt bör göra vid varje slag, är det mycket besvärligt att åter sätta den i gång med 5 á 6 man vid svänghjulet, men vi kunna

kanske, efter en del trimning, få den att gå även långsamt. - I går återkom jag från Hälsingborg, dit jag reste den 3:e, men jag har blivit uppehållen 2 dagar på grund av den myckna snön, som föll och gjorde vägarna oframkomliga tills i dag, då jag tog bort vagnshjulen och lånade s.k. kälkar, vilka ersätta hjulen. Hela natten och i dag har det kommit mycket regn.

9 februari (1831-02-09)

I dag var vattnet i Hjelpen nere 17 famnar och vid 53:an 22 ½ famn. Sedan slutet av förra månaden har vattnet sjunkit i Ryds gamla maskingruva 3 fot 3 tum, och vid Brors Backe 18 tum, och i borrhålet kunde det icke mätas till följd av is. Under sista månaden har vattnet sjunkit vid Ryd 13 tum och vid Brors Backe 14 tum. - Tidigt i morse sprack ångpannan till Owens maskin från strax bortom centrum ovanför rosten och nästan ända fram till rökanalerna på södra sidan, varför avsänkningen stannade, till dess Owens maskinist och smed hade reparerat skadan, vilket var klart kl. 11 på kvällen, och i dag den 10:e kl. 5 f.m. kommo schaktsänkarna åter ned på botten.

12 februari (1831-02-12)

Avsänkningen har gått bra till kl. 9 i morse. Pumpröret har sjunkit ned så bra man kan vänta, och en uppsamlingsränna för vattnet har huggits upp vid botten. Pumpkannen vid Ryd var ganska sliten och byttes ut. Kl. 11 hade vi en del arbete med att staga balansen och förstärka det den vilar på, vilket är svårt att göra, ty marken, där stativet står, glider undan, och bottensticken, i vilken lagret till vevaxeln, som drager pumpen, ligger försänkt, rör sig fram och tillbaka vid varje slag av maskinen. Som Owens man anmärkte, har Mr. Owen här sannerligen visat, huru litet han känner till de påkänningar, för vilka maskiner vid ett gruvfält äro utsatta.

Här sluta Stawfords anteckningar, men på ett löst blad finnes ett tillägg på svenska av följande lydelse:

”På Hr Directeur Stawfords begäran, som sjelf af sjukdom och åtföljande mattighet hindras, uppsattes af mig följande: Förleden Söndag hitkom Machinisten Sundberg och lemnade en requisitionsedel på tåg och jern, behöflig för Ryds Nya machine samt rådfrågade sig om ett och annat angående Machinen. - Matt och svag, kunde Hr Directeurn ej lemna honom alla de upplysningar han önskade, men lemnade åt Gruffogden Lindh requisitionen, samt tillsade honom att skaffa Sundberg allt hvad han för Machinens räkning kunde behöfva.

Ryd d. 17 febr. 1831.

Müller”

Översättningen avslutad november 1946.

Axel Martin

Stawford var född den 15 december 1766 i grevskapet Durham och gift två gånger. Hans första fru, Margareta född den 17 september 1758, dog den 9 maj 1819. Gifte om sig år 1828 med änkefru Jane Meggerson född den 26 juni 1794. I första äktenskapet hade S. en son John, född den 19 november 1789, död den 9 december 1820. I sitt hem, och i arbetet, hade S. en brorson, Robert, född den 30 juni 1794, död den 9 augusti 1822.

Bilaga till Stawford's dagbok X (nr. 9).

På sidan 2 behöves några justeringar.

Den 14 februari anges nederbörd för fyra år, av Stawford givetvis i tum. Mm-siffrorna har jag tillagt, men räknat fel, räknat efter 12 tum pr fot i st. f. 10. Tolkade Stawford's anteckning som om det inte gällde decimaltum, utan tum med decimaler.

Långt före decimalsystemets införande användes emellertid s.k. geometriskt mått, varför jag skulle räknat med 10 tum pr fot. Siffrorna för skala voro: år 1826 - 322, 1827 - 423, 1828 - 515 & 1829 - 563.

Under 1), andra stycket rad 4, står "var regnmängden", bör ändras till "hava vi" ty Stawford har we have. På rad 5 står utelämnas, det är lite för ordagrant översatt. Stawford menar att han för år 1826 avrundar decimalerna (uppåt), ty för det året angiven regnmängd får man om man räknar med 11,00 tum i st. f. 10,84.

Siffrorna kubikfot åren 1827 & 1828 äro tydligen uträknade utan avrundning, dock inte fullt rätta.

I summan, under 1828, föreligger ett skrivfel; 10-talssiffran skall vara 4, ej 6. Medeltalet för 3 år, sista raden, skall vara 343, 482, 080.

Under 2) göras följande ändringar. Rad 1, här skall stå 463, 896,000, och på rad 2, 343, 482, 080 = 120, 414, 920.

Den 17 februari finnes också av mig infört mm-tal. Angivna 740 mm är rätt, Stawford's barometer var graderad i franska tum.

Swanberg